

Notitie kunstgrasvelden

Dalfsen, 29 augustus 2022

Inhoudsopgave

	Pagina
1. Aanleiding	3
2. Kwaliteit velden	3
2.1 Inleiding	3
2.2 De te vervangen velden	3
2.3 Kwaliteitsnormen	3
2.4 Kwaliteitsniveau van de verschillende velden	4
2.5 Opgenomen en geschatte investeringen	4
2.6 Conclusies	4
3. Ontwikkelingen	5
3.1 Inleiding	5
3.2 Wet- en regelgeving	5
3.3 Ontwikkelingen rondom (SBR-)rubbergranulaat	5
3.4 (Invulling) zorgplicht	6
3.5 Ontwikkelingen infill en non infill	6
3.6 Conclusies en aanbevelingen	7
4. Noodzaak vervanging kunstgrasvelden voor voetbal, inclusief financiële consequenties	7
4.1 Inleiding	7
4.2 Onderzoek	7
4.3 Conclusies rapport PLANN ingenieurs	7
4.4 Varianten kunstgrasvelden	8
4.5 Betrokkenheid voetbalverenigingen	8
4.6 Kostencalculatie varianten kunstgrasveld	9
4.7 Kosten vervanging 3 kunstgrasvelden met kurk+	9
4.8 Opgenomen investeringen in de gemeentebegroting voor jaar 2023	9
5. Hoe verder	10

Bijlage 1 Rapport PLANN ingenieurs capaciteit en behoefte sportvelden voetbalverenigingen kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld

1. Aanleiding

De komende jaren is vervanging van de gemeentelijke (kunstgras) sportvelden, waaronder ook een semi-waterveld noodzakelijk. In verband met verwachte Europese besluitvorming over mogelijk verbod op microplastics, waaronder SBR-infill (rubberkorrels) bij kunstgrasvelden eind 2021 en het ontbreken van de directe noodzaak van vervanging van kunstgrasvelden heeft verdere uitwerking tot op heden niet plaatsgevonden. Deze notitie is met name toegespitst op de te vervangen kunstgrasvelden voor voetbal. Dit aangezien dit de meeste kunstgrasvelden betreffen en een deel van deze velden begin 2023 afgekeurd worden en besluitvorming over eventuele vervanging besluitvorming moet plaatsvinden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op de kwaliteit van de te vervangen velden, inclusief (verwacht) jaar van vervanging en de opgenomen en geschatte investeringen. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op wet- en regelgeving, ontwikkelingen rondom rubbergranulaat, de zorgplicht en de ontwikkelingen rondom infill en non infill. Hierna gaan we in hoofdstuk 4 in op verricht onderzoek naar de noodzaak van de te vervangen kunstgrasvelden voor voetbal, de varianten kunstgrasvelden, de betrokkenheid van voetbalverenigingen en de hierbij behorende kosten en opgenomen investeringen. In hoofdstuk 5 sluiten we af met hoe verder te handelen met onderscheid in de korte en iets langere termijn.

2. Kwaliteit velden

2.1 Inleiding

Voordat we het over de kwaliteit van de te vervangen velden hebben, is het van belang duidelijk te hebben over welke velden we het hebben (paragraaf 2.2). In paragraaf 2.3 gaan we in op de aanwezige kwaliteitsnormen, in paragraaf 2.4 op het kwaliteitsniveau van de velden, waarna we vervolgens in paragraaf 2.5 kort ingaan op de opgenomen en geschatte investeringen en afsluiten met conclusies (paragraaf 2.6).

2.2 De te vervangen velden

Hiermee bedoelen we de aangelegde gemeentelijke kunstgrasvelden voor voetbal (in totaal 5), korfbal (1) en het aangelegde semi-waterveld, inclusief oefenveld (1) voor de hockey. Onderverdeeld naar jaar van aanleg en in gebruik bij betreffende sportvereniging ziet dit er als volgt uit:

Jaar van aanleg	Soort veld	Sportvereniging	Aantal velden	Aangelegd veld
2010	voetbalveld	S.V. Nieuwleusen	2	Kunstgras, infill (ingestrooid) met SBR-rubbergranulaat
2010	voetbalveld	V.V. Lemelerveld	1	Kunstgras, infill (ingestrooid) met SBR-rubbergranulaat
2011	voetbalveld	V.V. ASC'62	1	Kunstgras, infill (ingestrooid) met SBR-rubbergranulaat
2011	voetbalveld	V.V. SV Dalfsen	1	Kunstgras, infill (ingestrooid) met SBR-rubbergranulaat
2010	korfbalveld	Korfbalvereniging d'Ommerdieck	1	Kunstgras, zandingestrooid
2011	hockeyveld	MHC Dalfsen	1 + oefenveld	Semi-waterveld, zandingestrooid

2.3 Kwaliteitsnormen

Op de NOC*NSF sportvloerenlijst staan o.a. alle erkende en gecertificeerde sportvloeren met de bijbehorende normen. Deze lijst maakt onderdeel uit van het kwaliteitssysteem sportvloeren en sportconstructies zoals deze in Nederland gehanteerd worden. Deze gelden ook voor kunstgrasvelden, waarbij sprake is van kwaliteitsnormen in de vorm van de gebruiksnormen. Deze zijn verschillend per bond i.v.m. de specifieke eisen van elke sport. Deze gebruiksnormen geven een ondergrens aan tot wanneer een kunstgrasveld of semi-waterveld veilig en blessurevrij is te gebruiken. Per bond wordt verschillend omgegaan met verplichte keuringen (door erkende keuringsinstanties) van de velden. Zo:

- vinden bij de KNVB (voetbal) verplichte keuringen na acht jaar na aanleg tweejaarlijks plaats;
- vinden bij de KNHB (hockey) verplichte keuringen van een semi-waterveld na negen jaar na aanleg plaats (en vervolgens afhankelijk van de resultaten van de laatste keuring);
- is er bij de KNKV (korfbal) nog geen sprake van verplichte keuringen van kunstgrasvelden. Wel is men hiermee bezig en deze zullen binnen enkele jaren van kracht worden.

2.4 Kwaliteitsniveau van de verschillende velden

Hieronder gaan we nader in op het kwaliteitsniveau van de verschillende sportvelden, onderverdeeld naar: voetbalvelden, korfbalveld en hockeyveld:

a. kwaliteitsniveau voetbalvelden

De vijf kunstgrasvelden zijn allen meer dan tien jaar oud, waarbij de kunstgrasvelden bij SV Nieuwleusen en VV Lemelerveld als eerste zijn aangelegd.

- velden bij SV Nieuwleusen en VV Lemelerveld

Begin 2021 zijn deze velden opnieuw gekeurd en voor een periode van 2 jaar goedgekeurd. Wel blijkt uit de keuringsrapporten dat alle kunstgrasvelden op de ondergrens zitten. Deze velden worden bij een volgende keuring (begin 2023) afgekeurd. Bij een afkeuring mogen op de betreffende velden geen wedstrijden meer worden gespeeld.

- velden bij VV ASC'62 en VV SV Dalfsen

Deze velden zijn begin 2022 opnieuw gekeurd. Gelet op de keuringsrapporten blijkt dat deze velden nog niet aan de ondergrens zitten. De verwachting is dat deze velden voor nog een periode van 2 jaar worden goedgekeurd en vervanging begin 2026 moet plaatsvinden.

b. kwaliteitsniveau hockeyveld

De keuringen van hockeyvelden vinden op initiatief van de KNHB plaats, waarbij het keuringsinstituut contact opneemt met de vereniging om een keuringsdatum af te spreken. Keuring van het semi-waterveld heeft nog niet plaatsgevonden en ook heeft MHC Dalfsen nog geen bericht gehad. Uit ontvangen info blijkt dat door de coronacrisis keuringen zijn opgeschoven. De verwachting is dat keuring eind dit jaar/begin volgend jaar plaatsvindt. Op basis van een verkenning en het feit dat er vanuit MHC Dalfsen praktisch geen klachten zijn, is de verwachting dat dit veld met oefenhoek nog enkele jaren mee kan. Na keuring van het veld valt hier gerichter iets over te melden, maar we gaan er vanuit dat het semi-waterveld met oefenhoek minimaal tot 1 januari 2025 mee kan. Deze verwachting leeft ook bij MHC Dalfsen.

c. kwaliteitsniveau korfbalveld

Zoals aangegeven, is er tot op heden geen verplichte keuring van korfbalvelden. Wel is in 2020 de belijning van het korfbalveld aangepast i.v.m. het door de bond overgaan naar andere afmetingen van de wedstrijd velden (gelijk aan afmetingen in de zaal). Uit de hierbij behorende keuring (niet vastgelegd in een officieel keuringsrapport), bleek het kwaliteitsniveau dusdanig goed dat verwacht mag worden dat veld nog minimaal 9 jaar mee gaat. Vervanging is dus voorlopig niet aan de orde. Wij houden voor de vervanging op dit moment het jaar 2028 aan. Keuring zal plaatsvinden in 2026 waarbij bekeken wordt of het korfbalveld nog minimaal 2 jaar mee kan.

2.5 Opgenomen en geschatte investeringen

Voor de vervanging van voornoemde velden, uitgezonderd het korfbalveld, zijn voor de jaren 2023 en 2024: € 1.204.000 en € 1.258.000 als investering opgenomen voor vervanging kunstgrasvelden en vervanging semi-waterveld, uitgezonderd toerekening apparaatskosten. Dit betreffen indicatieve bedragen van te verwachten investeringen. Aangezien vervanging van het korfbalveld de eerstkomende jaren nog niet van toepassing is, maakte deze geen deel uit van de geschatte investeringen vervanging kunstgrasvelden. De verwachting is dat vervanging van het korfbalveld, voorzien in 2028, een indicatieve investering vraagt van € 100.000.

2.6 Conclusies

Als eerste is vervanging van de kunstgras voetbalvelden van SV Nieuwleusen en Lemelerveld in 2023 aan de orde. De overige jaartallen van vervanging zijn niet exact bekend, maar naar verwachting 2025 voor het semi-waterveld hockey, 2026 voor de kunstgras voetbalvelden van SV Dalfsen en ASC'62 en 2028 voor het kunstgras korfbalveld.

3. Ontwikkelingen

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in paragraaf 3.2 in op wet- en regelgeving, in paragraaf 3.3 op de ontwikkelingen rondom (SBR-)rubbergranulaat en in paragraaf 3.4 op (invulling van de) zorgplicht. Vervolgens gaan we in paragraaf 3.5 in op ontwikkelingen infill en non infill en eindigen we in paragraaf 3.6 met conclusies en aanbevelingen.

3.2 Wet- en regelgeving

Hieronder gaan we kort in op relevante wet- en regelgeving:

- Wet bodembescherming (Wbb)

Een belangrijk aspect in deze wet is de zorgplicht. In artikel 13 staat onder meer dat ieder die op of in de bodem handelingen als bedoeld in artikel 6 t/m 11 van de Wbb verricht en die weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat door die handelingen de bodem kan worden verontreinigd, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd om die verontreiniging te voorkomen. Het aanleggen van een kunstgrasveld (inclusief het aanbrengen van instrooi materiaal) kan gezien worden als bedoeld in artikel 8, eerste lid van de Wbb, omdat sprake is van de uitvoering van een werk op of in de bodem, waarbij ingrepen worden verricht of stoffen worden gebruikt.

- Wet Milieubeheer

Bij vervanging c.q. renovatie van een kunstgrasveld is sprake van een afvalstof, zoals de vrijgekomen kunstgras toplaag met of zonder infill. De gemeente heeft als "ontdoener" de verplichting om zich te ontdoen van een afvalstof. Dit kan bijvoorbeeld door in een bestek of werkschrijving hierover eisen op te nemen, waaronder het afvoeren naar een erkende verwerkingsinrichting.

- Europese ontwikkelingen rond infill en microplastics

In Europees verband wordt gekoerst op vermindering van microplastics, zoals rubber- en synthetische infill in kunstgrasvelden. Rekening houdend met een overgangstermijn wordt bij kunstgrasvelden gekoerst op een verbod op het gebruik van microplastics vanaf 2028. Nadere besluitvorming was al eind 2021 verwacht, maar heeft nog steeds niet plaatsgevonden. Niet duidelijk is wanneer besluitvorming plaatsvindt, maar de verwachting is dat definitieve besluitvorming nog in 2022 zal plaatsvinden.

3.3. Ontwikkelingen rondom (SBR-)rubbergranulaat

In heel Nederland zijn net als in de gemeente Dalfsen in het verleden kunstgrasvelden aangelegd, ingestrooid met SBR-rubbergranulaat. Rubbergranulaat is gemalen rubber. Dit wordt veelal gemaakt van oude rubberproducten, zoals versnipperde autobanden, die hiervoor hergebruikt worden. SBR-rubbergranulaat wordt gemaakt van versnipperde autobanden. Met name wordt SBR-rubbergranulaat toegepast bij voetbalvelden om er voor te zorgen dat het kunstgrasveld dezelfde eigenschappen krijgt als een natuurgrasveld, zodat de bal niet te snel rolt en te hard stuitert. Dit gebruik van rubbergranulaat is in het verleden juist enorm gestimuleerd i.v.m. het hergebruik van oude rubberproducten. In de laatste jaren is er veel en steeds meer te doen over SBR-rubbergranulaat bij kunstgrasvelden.

- onderzoek naar gezondheidsrisico's

Zo heeft eind 2016 het RIVM onderzoek gedaan naar gezondheidsrisico's bij het sporten op grasvelden die ingestrooid zijn met SBR-rubbergranulaat. Uit dit onderzoek bleek dat het risico voor de gezondheid van sporten op deze velden praktisch verwaarloosbaar is. Dat betekent dat het verantwoord is om op deze velden te sporten.

- onderzoek naar mogelijke milieueffecten

De laatste jaren komen met name de milieueffecten i.v.m. rubbergranulaat, zoals SBR, aan de orde. Zo bleek uit verkennende onderzoeken in 2018 van het RIVM en STOWA dat:

- er mogelijk milieueffecten zijn vanwege de toepassing van rubbergranulaat;

- de milieueffecten vanwege de aard en omvang niet leiden tot onaanvaardbare risico's voor mensen of dieren.

Vanuit het Rijk wordt gewezen op de zorgplicht van de eigenaar van de kunstgrasvelden o.a. door te voorkomen dat rubbergranulaatkorrels in het milieu terecht komen. Ook is de insteek in overleg te gaan met de bandensector en RIVM hoe milieubelastende stoffen in de toekomst zoveel mogelijk kunnen worden geweerd uit het ontwerp van banden om schoon hergebruik van materialen te bereiken.

3.4 (Invulling) zorgplicht

- zorgplicht

Zoals onder paragraaf 3.3 is aangegeven, kunnen eigenaren aangesproken worden om de risico's voor de omgeving te beperken. In enkele gevallen gebeurt dit nu reeds, waarbij er rechtszaken tegen eigenaren van de kunstgrasvelden zijn en worden aangespannen. De zorgplicht is er niet voor niks en duidelijk is dat het van groot belang is maatregelen te treffen die redelijkerwijs kunnen worden getroffen om verontreiniging te voorkomen en de gevolgen van eventuele verontreiniging te voorkomen. Hiertoe is door het BSNC (Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek) het zorgplichtdocument milieu kunstgrasvelden gepresenteerd.

In de gemeente Dalfsen geven we samen met de voetbalverenigingen invulling aan deze zorgplicht. Echter niet voorkomen kan worden dat er totaal geen rubberkorrels in de omgeving terecht komen. Wel doen we er van alles aan om dit zoveel mogelijk te voorkomen en op praktische wijze maatregelen te treffen, waaronder de aangebrachte "vangbanden" rondom de huidige kunstgrasvelden. In gebruikersoverleggen met voetbalverenigingen zetten wij dit als vast punt op de agenda en bespreken dit met de betreffende voetbalverenigingen.

3.5 Ontwikkelingen infill en non infill

Hieronder gaan wij kort in op de ontwikkelingen met betrekking tot infill en non infill:

- ontwikkelingen infill

Er zijn verschillende mogelijkheden voor infill. De meeste bestaande kunstgrasvoetbalvelden in Nederland hebben SBR als infill. De korrels kunnen ook van nieuw synthetisch materiaal zijn, zoals: EPDM of TPE. Ook is er de PE infill die in 2016 voor het eerst in een aantal Duitse kunstgrasvelden is aangebracht, waarbij de PE infill korrels gelijk zijn aan de kunstgrasvezels (dezelfde grondstof). Bij de verschillende synthetische infillvarianten is de ervaring dat al deze toepassingen een risico hebben en blijven houden van mogelijke verontreiniging. Dit is niet het geval bij natuurlijke infill, zoals kurk. Natuurlijke infill valt niet onder de categorie microplastics en valt dan ook niet onder het verwachte verbod op microplastics. De markt zet dan ook volop in op natuurlijke infill.

- non infill

Non-infill kunstgras bestaat uit een kunstgrasmat die is voorzien van rechte kunstgrassprietten (ook monofilamenten genoemd, in diverse vormen) met "extra" gekroesde of gekrulde "bodem"vezels als onderlaag. Ook wel mosdraad of ondersteuningsgaren genoemd. De insteek is dat deze gekroesde kunstgrasvezels het infill moet vervangen. Theoretisch doel: zacht en veerkrachtig in de toplaag, net als echt natuurgras. Een non-infill kunstgrasmat heeft 4x zoveel PE (polyetheen) vezels en is daardoor wel een veel zwaarder product. Hierop wordt de laatste jaren ingezet, waarbij er reeds in verschillende plaatsen in Nederland sprake is van non infill kunstgrasvelden. O.a. zie je dat bij een non infill kunstgrasveld zand wordt toegevoegd. Ook dan is sprake van non infill. Van non infill is namelijk sprake als er geen performance infill in zit, zoals: rubber, kurk of een ander materiaal. Punt is wel dat de non infill kunstgrasvelden nog niet voldoen aan de NOC*NSF normen en bij de KNVB nog de status heeft van pilot. Hiernaast is de aanleg van non infill een stuk duurder dan SBR rubbergranulaat. Een eerste indicatie is dat het hierbij gaat om extra kosten van minimaal ca. € 100.000. Wel is non infill volop in ontwikkeling, zet de markt hier vol op in en is de verwachting dat de komende jaren non infill voldoet aan de NOC*NSF normen.

- landelijk

Het Rijk staat achter het verwachte Europees verbod op microplastics en zet volop in op het stimuleren van geschikte velden in de vorm van non infill en natuurlijke infill.

3.6 Conclusies en aanbevelingen

Duidelijk is dat de discussie rondom kunstgrasvelden met rubbergranulaat de laatste jaren steeds weer opblaait. Eerst waren het de mogelijke gezondheidsrisico's en de laatste tijd zijn het de mogelijke milieurisico's. Hierbij is duidelijk dat er steeds meer eisen worden gesteld vanuit de zorgplicht. Ook wordt er qua wet- en regelgeving gekoerst op non infill of natuurlijke infill, waarbij naar verwachting sprake zal zijn van een overgangstermijn van enkele jaren. Hiernaast blijft rubbergranulaat, maar ook de andere synthetische infill varianten het risico houden van mogelijke verontreiniging.

4. Noodzaak vervanging kunstgrasvelden voor voetbal inclusief financiële consequenties

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in paragraaf 4. in op het verrichte onderzoek door PLANN ingenieurs, in paragraaf 4.3 op de conclusies van dit onderzoek, in 4.4 op de varianten kunstgrasvelden, in paragraaf 4.5 op de betrokken voetbalverenigingen, in paragraaf 4.6 op de kosten van de verschillende varianten kunstgrasvelden, in paragraaf 4.7 op de kosten vervanging 3 kunstgrasvelden met kurk+ en eindigen we in paragraaf 4.8 met opgenomen kosten in de gemeentebegroting voor het jaar 2023.

4.2 Onderzoek

Bij de vervangingsvraag doet zich de vraag voor naar de noodzaak oftewel is vervanging door kunstgras noodzakelijk of kan worden volstaan met vervanging door bijvoorbeeld een hybride veld of een natuurgrasveld. Belangrijk punt hierbij is de capaciteit en behoefte aan sportvelden van de betreffende velden in de verschillende kernen. Bureau PLANN ingenieurs heeft hier onderzoek naar gedaan (het betreffende rapport "Capaciteit en behoefte sportvelden voetbalverenigingen kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld treft u als bijlage aan).

Bij de belastbaarheid van velden wordt uitgegaan van onderstaande totale capaciteit aan bespelingsuren per jaar:

- natuurgrasvelden: 400 uur
- wetravelden met toevoeging: 500-600 uur per jaar
- hybride velden: 700-800 uur
- kunstgrasvelden: 1500 uur

De praktijk is dat de belasting per veld hoger is, maar ook dat er meer gebruik gemaakt wordt van de velden door de open sportparken, waarbij dit gebruik per sportpark verschilt. Hiernaast zijn er bij de belastbaarheid andere punten van belang, zoals een goede kwaliteit van de velden (beheer en onderhoud).

Op basis van bovenstaande blijkt dat, qua belastbaarheid, om een kunstgrasveld te vervangen:

- twee hybride sportvelden moeten worden aangelegd;
- ca. drie wetra velden moeten worden aangelegd;
- ca. vier natuurgrasvelden moeten worden aangelegd.

4.3 Conclusies rapport PLANN ingenieurs

Kort samengevat zijn de conclusies van PLANN ingenieurs op kernniveau als volgt:

- wedstrijdcapaciteit

Voor wedstrijden is er in de kern Nieuwleusen in totaliteit een tekort van een wedstrijdveld en bij de overige kernen is er voldoende wedstrijdcapaciteit.

- trainingscapaciteit

Voor trainingen is in alle kernen voldoende capaciteit, maar is het in sommige gevallen krap, namelijk in de kern Nieuwleusen en met name in de kern Lemelerveld. Vanuit VV Lemelerveld is hierbij opgemerkt dat 0,5 trainingsveld feitelijk niet als trainingscapaciteit mag worden toegerekend omdat dit feitelijk oefenhoeken zijn waarop geen wedstrijdvormen kunnen worden getraind. Ook kan hier niet altijd op getraind worden i.v.m. slechte bespeelbaarheid bij nat weer en het ontbreken van verlichting. Vanuit PLANN ingenieurs is hierbij opgemerkt dat de ruimte niet ideaal is, maar wel aanwezig en dan ook als capaciteit wordt toegerekend. Ook is voor trainingen ruimte op de natuurgrasvelden.

Afgesloten wordt met de aanbeveling een natuurgrasveld in de kern Nieuwleusen om te zetten in een kunstgrasveld (te gebruiken door zowel USV als SV Nieuwleusen). Dit onder de voorwaarde dat USV en SV Nieuwleusen goede afspraken maken over de plek en het gezamenlijk gebruik van dat veld.

Toegespitst op de vraag naar mogelijke overcapaciteit, waarbij gekeken kan worden naar vervanging door bijvoorbeeld een hybride veld of natuurgrasveld blijkt het volgende:

- in de kern Nieuwleusen (SV Nieuwleusen en USV) en de kern Lemelerveld (VV Lemelerveld) is niet sprake van overcapaciteit.

Sterker nog: In de kern Nieuwleusen hebben beide verenigingen in totaliteit de aanwezige capaciteit hard nodig en is er zelfs sprake van een tekort die in de kern Nieuwleusen de aanbevolen omzetting van een natuurgrasveld in een kunstgrasveld vereist.

Vervanging door bijvoorbeeld een hybride veld of een natuurgrasveld is i.v.m. benodigde capaciteit dan ook geen optie omdat ook bij vervanging sprake blijft van een tekort aan capaciteit en op de betreffende sportparken geen mogelijkheid is voor uitbreiding met één of meerdere velden. Als er extra velden moeten worden aangelegd, moet dit dus buiten de betreffende sportparken plaatsvinden. Nog los van de consequenties voor de betreffende verenigingen is dit rekening houdend met de hiermee gepaard gaande investeringen (zoals verwerving grond en aanleg sportveld) geen reële optie.

- in de kern Dalfsen (ASC'62 en SVD) is qua capaciteit iets ruimte

In de kern Dalfsen is er qua capaciteit iets ruimte. Echter dit is niet wat de betreffende verenigingen zelf ervaren. Ook is deze niet dusdanig groot, dat er een veld over is. Aangezien vervanging naar verwachting in 2026 aan de orde is, moet op dat moment bekeken worden of vervanging van de betreffende kunstgrasvelden noodzakelijk is of dat kan worden volstaan met vervanging door een kunstgrasveld en bijvoorbeeld een hybride veld of een natuurgrasveld.

4.4 Varianten kunstgrasvelden

Zoals aangegeven is er op het gebied van kunstgrasvelden veel in ontwikkeling. Feitelijk is op dit moment grofweg sprake van de volgende mogelijkheden:

- infill met SBR (de huidige kunstgrasvelden in de gemeente Dalfsen)
- infill met TPE of andere soorten synthetische infill
- infill met natuurlijke infill, zoals kurk vermengd met gemalen olijfpitten
- non-infill, waaronder geen infill, maar ook inhoudende geen performance infill, zoals rubber, kurk of ander materiaal, maar met toepassing (speciaal) zand

4.5 Betrokkenheid voetbalverenigingen

Rekening houdend met de Europese ontwikkelingen rondom kunstgrasvelden is met de betrokken voetbalverenigingen waarbij vervanging de komende jaren plaatsvindt (bij VV DVOL en VV Den Ham) gekeken naar de mogelijkheid van:

- infill kurk+ (kurk vermengd met gemalen olijfpitten)
- non-infill met toepassing (speciaal) zand.

Hieronder treft u een overzicht van de eerste ervaringen aan:

- bezoek VV DVOL en VV Den Ham op 25 juni

Los van het gegeven dat kunstgrasvelden altijd wat harder zijn/aanvoelen dan natuurgrasvelden, kwamen de volgende punten naar voren:

- non-infill veld VV DVOL: veld is borstelig en voelt hard/scherp aan (voelt niet prettig als je op de knieën gaat zitten), balgebruik is anders en voelt minder natuurlijk aan (bal sluit o.a. minder hard en balbeweging is net iets anders).
- infill veld met natuurlijke infill van kurk vermengd met gemalen olijfpitten bij VV Den Ham: veld voelt prettig en balgebruik voelt vertrouwd en goed aan. Problemen werden verwacht m.b.t. onderhoud zoals: meer onderhoud en het wegspoelen van kurk bij regenval. Uit reactie van terreinmeester van VV Den Ham, die het onderhoud doet aan de velden, uitgezonderd het groot onderhoud, blijkt dit mee te vallen. Het kunstgras blijkt het kurk goed vast te houden. Wel gaat kurk bij zware regenval naar de zijkanten van het veld, maar is eenvoudig weer te verdelen over het veld. Kortom: onderhoud is wel iets meer, maar valt mee.
- training selecties SV Nieuwleusen en VV Lemelerveld op 18 augustus bij VV Den Ham

Donderdag 18 augustus trainden de selecties van SV Nieuwleusen en VV Lemelerveld in Den Ham op kurk+. Uit navraag naar hun eerste ervaringen kwam samengevat het volgende naar voren:

- voetbaltechnisch: goed
- voelt anders en ziet er anders uit, waarbij sommige spelers aangeven minder fijn te voetballen dan op het huidige SBR-infill
- vraag hoe lang blijft de demping behouden

Opmerking hierbij: naar verwachting moeten spelers meer wennen aan de kortere vezel en andere demping die tegenwoordig bij de huidige generatie kunstgrasvelden wordt toegepast, dus ook bij SBR-infill (nu 3 cm met shockpad in plaats van de huidige 5 cm, waarbij de SBR voor demping moet zorgen).

Uit een afsluitend gesprek met voorzitters van de betrokken voetbalverenigingen op 23 augustus 2022 blijkt een duidelijke voorkeur voor infill kurk+.

4.6 Kostencalculatie varianten kunstgrasveld

Hieronder gaan we in op de kostencalculatie van de verschillende varianten kunstgrasvelden. De betreffende kosten zijn afkomstig van ramingen van PLANN ingenieurs:

a. Ombouw/renovatie per type veld:

	Investering	Onderhoudskosten
- Renovatie, kunstgras kurk+:	€ 313.000	€ 10.000
- Ombouwen kunstgras naar non-infill:	€ 425.000	€ 6.250
- Renovatie met SBR-infill	€ 290.000	€ 8.500
- Renovatie met TPE-infill	€ 425.000	€ 12.500

b. Bijkomende kosten:

- Sporttechnisch en milieukundig onderzoek

Verwachte kosten ca. € 9.000 per veld.

- Inhuur ondersteuning voorbereiding aanbesteding, incl. aanbesteding

Verwachte kosten ca. € 26.000.

4.7 Kosten vervanging 3 kunstgrasvelden met kurk+

De vertaling van de in paragraaf 4.6 genoemde kosten naar mogelijke vervanging 3 kunstgrasvelden met kurk+ in 2023 treft u hieronder aan:

a. totale investeringskosten voor drie velden :

- 3 velden, incl. btw:	€ 1.136.000	
- bijkomende kosten, incl. btw:	<u>€ 64.000</u>	
		€ 1.200.000

- verwachte bijdrage Regeling SPUK Sport	<u>€ 140.000</u>	
		Totaal € 1.060.000

b. onderhoudskosten

De jaarlijkse kosten voor onderhoud kurk+ zijn € 10.000 en voor SBR-infill € 8.500, excl. btw. De betreffende meerkosten zijn € 5.500 (3 velden x € 1.500) per jaar, incl. btw en afgerond € 6.000 per jaar.

4.8 Opgenomen investeringen in de gemeentebegroting voor jaar 2023

Zoals in paragraaf 2.5 is aangegeven is voor het jaar 2023 een bedrag van € 1.204.000 Vervanging kunstgras voetbal opgenomen voor vervanging 3 kunstgrasvelden voetbal à ca. € 376.000, excl. Btw per veld. Voor drie velden, incl. btw betekent dit een bedrag van: € 1.365.000.

Bij aanleg in 2023 van de drie velden kan op basis van de Regeling SPUK Sport (loopt tot 1 januari 2024) subsidie bij het Rijk worden aangevraagd. De verwachte bijdrage op basis van deze regeling is: € 161.000. Hiermee komen de totale begrote investeringskosten 2023 op € 1.204.000, uitgezonderd toerekening apparaatskosten.

5. Hoe verder

M.b.t. de te ondernemen stappen maken wij onderscheid in de korte en de iets langere termijn:

a. korte termijn (2022)

De volgende stappen moeten worden ondernomen:

- besluitvorming te vervangen kunstgrasvelden voor voetbal in 2023

Najaar 2022 moet besluitvorming plaatsvinden over vervanging kunstgrasvelden SV Nieuwleusen en VV Lemelerveld om te zorgen dat eventuele vervanging tijdig gerealiseerd kan worden.

- besluitvorming aanbevolen omzetting

Hiernaast moet besluitvorming plaatsvinden over de aanbevolen omzetting van een natuurgrasveld in een kunstgrasveld in de kern Nieuwleusen.

b. iets langere termijn (2024)

In 2024 werken we de vervanging van het semi-waterveld en oefenveld van de hockey uit.

c. iets langere termijn (2025)

In 2025 werken we de vervanging van de kunstgras voetbalvelden SV Dalfsen en ASC'62 uit.

d. langere termijn (2026)

In 2026 werken we de vervanging van het kunstgras korfbalveld uit.

Bijlage 1 Rapport PLANN ingenieurs capaciteit en behoefte sportvelden voetbalverenigingen
kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld

bedrijf/organisatie

College van burgemeester en wethouders van Dalfsen

Raadhuisstraat 1

7721 AX Dalfseen

Datum : 18 augustus 2022
Project : S1321E2 Renovatie kunstgras voetbalvelden gemeente Dalfsen
Kenmerk : S1321E2 - PL22117
Uw kenmerk : -
Contactpersoon : Jan ter Steege
Bijlage(n) : -
Onderwerp : Capaciteit en behoefte sportvelden voetbalverenigingen kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld

Geacht College,

Zoals gevraagd, treft u bijgevoegd de Notitie capaciteit en behoefte sportvelden voetbalverenigingen kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld aan.

Met vriendelijke groet,

Jan ter Steege

PLANN ingenieurs

Notitie capaciteit en behoefte sportvelden voetbalverenigingen kernen Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld

0. Samenvatting

Op basis van de richtlijnen KNVB en gemaakte opmerkingen hierbij zijn kort samengevat de conclusies als volgt:

- wedstrijdcapaciteit

In de kern Nieuwleusen is een tekort van één wedstrijdveld. Bij de overige kernen is er voldoende wedstrijdcapaciteit.

- trainingscapaciteit

De trainingscapaciteit in de kern Nieuwleusen en met name in de kern Lemelerveld is krap, maar er is sprake van voldoende trainingscapaciteit.

- aanbeveling

Eén natuerveld in de kern Nieuwleusen omzetten in een kunstgrasveld (te gebruiken door zowel USV als SV Nieuwleusen).

1. Aantal teams en toekomstverwachting

- Peildatum voorjaar 2022

In onderstaande tabel zijn het aantal teams van de betreffende verenigingen opgenomen, gerangschikt naar kern (peildatum: voorjaar 2022). Dit is en blijft een momentopname omdat het aantal teams per vereniging per seizoen, maar soms ook tijdens het seizoen, wijzigt. Dit wil echter niet zeggen dat dit ook consequenties heeft voor het aantal benodigde velden.

Kern	Jeugdteams	seniorenteams	Totaal
Nieuwleusen (optelsom SV Nieuwleusen en USV)	50	24	74
- SV Nieuwleusen	30	14	44
- USV	20	10	30
Dalfsen (optelsom ASC'62 en SV Dalfsen)	45	18	63
Lemelerveld (VV Lemelerveld)	27	15	42

- Toekomstverwachting

De verwachting is dat de komende jaren alle kernen zullen groeien en het aantal voetbalteams per kern minimaal gelijk zullen blijven en naar verwachting iets zullen toenemen.

2. Richtlijnen KNVB

a. Wedstrijdcapaciteit

Bij de voetbalsport wordt de benodigde veldcapaciteit aan de hand van bruto speeltijden via een rekentool berekend. Daarbij gaat de KNVB uit van 7,5 uur speelcapaciteit op zaterdag (9.00 tot 16.30 uur) en 6,5 uur op zondag (10.00 tot 16.30 uur). Op basis daarvan is in de volgende tabel voor de zaterdag en zondag het aantal benodigde speelvelden aangegeven en met het aanbod vergeleken, waarbij naar de drukste dag moet worden gekeken. Dit is voor alle kernen de zaterdag.

Per kern	zaterdag	zondag	Doordeweeks
Kern Nieuwleusen			
(Optelsom sportparken 't Klaverblad en Hulsterlanden)			
- benodigde speelvelden	6,12	0,7	0,1
- afgerond	7	1	1
- beschikbare speelvelden	7	7	7
- aanbod - behoefte	0	6	6
Uitgesplit naar SV Nieuwleusen ('t Klaverblad) en USV (Hulsterlanden)			
SV Nieuwleusen			
- benodigde speelvelden	4,02	0	0,1
- afgerond	5	0	1
- beschikbare speelvelden	4	4	4
- aanbod – behoefte	-1	4	3
USV			
- benodigde speelvelden	2,1	0,7	0
- afgerond	3	1	0
- beschikbare speelvelden	3	3	3
- aanbod - behoefte	0	2	3

Kern Lemelerveld			
(betreft sportpark Heidepark (VV Lemelerveld))			
- benodigde speelvelden	2,2	1,8	0,8
- afgerond	3	2	1
- beschikbare speelvelden	4	4	4
- aanbod – behoefte	1	2	3
Kern Dalfsen			
(betreft sportpark Gerner (ASC'62 en SV Dalfsen))			
- benodigde speelvelden	5,4	1,1	0
- afgerond	6	2	0
- beschikbare speelvelden	7	7	7
- aanbod – behoefte	1	5	7

b. Trainingscapaciteit

Voor het berekenen van trainingscapaciteit wordt in de behoeftebepaling van de KNVB een methode gehanteerd die globaal het aantal trainingscapaciteit uitrekent voor de vereniging. Bij dit model wordt uitgegaan van een efficiënte indeling en benutting:

- beschikbaarheid van een volwaardig (verlicht) trainingsveld met de afmetingen van een wedstrijdveld (minimaal 100 x 64 meter). Hierbij komt de oefenstof volledig tot zijn recht en kunnen wedstrijd situaties worden nagebootst;
- minimaal 25 personen, twee elftallen of vier zeventallen per training (per veld). In deze berekening wordt rekening gehouden met dat het eerste elftal voor de trainingen gebruik maakt van een veld (lees: het gehele veld). De overige teams worden geacht met meerdere teams tegelijkertijd te trainen op het trainingsveld;
- een kwalitatief goed trainingsveld dat afgestemd is op het beoogde gebruik. Van een trainingsveld wordt verwacht dat deze ook onder minder gunstige omstandigheden gebruikt kan worden;
- bij dit model wordt uitgegaan van een efficiënte indeling en benutting (c.q. gebruik van het trainingsveld waarbij de gebruiker zich moet aanpassen aan de tijden (compacte indeling). Kortom, vier of vijf trainingsavonden plus de woensdagmiddag (met een maximale organisatorische capaciteit van 880 uur per jaar (veertig weken x vijf dagen x vier uur + woensdagmiddag twee uur = 880 uur).

Per kern	trainingscapaciteit
Kern Nieuwleusen	
(2 kunst, 1 wetra, 0,8 trainingsveld)	
- beschikbare capaciteit	3,8
- benodigde capaciteit	3,5
- aanbod – behoefte	0,3
Uitgesplit naar SV Nieuwleusen ('t Klaverblad) en USV (Hulsterlanden)	
SV Nieuwleusen (2 kunst, 0,3 trainingsveld)	
- beschikbare capaciteit	2,3
- benodigde capaciteit	2
- aanbod – behoefte	0,3
USV (1 wetraveld, 0,5 trainingsveld)	
- beschikbare capaciteit	1,5
- benodigde capaciteit	1,5
- aanbod – behoefte	0
Kern Lemelerveld	
(1 kunst, 1 wetra, 0,5 trainingsveld)	
- beschikbare capaciteit	2,5
- benodigde capaciteit	2,5
- aanbod – behoefte	0
Kern Dalfsen	
(2 kunst, 1,8 training)	
- beschikbare capaciteit	3,8
- benodigde capaciteit	3
- aanbod – behoefte	0,8

3. Opmerkingen bij de behoeftebepaling KNVB

a. Opmerkingen bij richtlijnen KNVB inzake wedstrijdcapaciteit

De richtlijn van de KNVB bevat behoorlijk wat 'ruimte'. De netto speeltijd van een seniorenwedstrijd bedraagt 90 minuten. De KNVB rekent voor blessuretijd en de tijd voor de rust, de warming-up en de cooling-down 45 minuten, zodat de bruto speeltijd 135 minuten per seniorenteam bedraagt. De praktijk leert dat dit voor de eerste teams vaak passend is, maar voor de teams op lager niveau ruim is. Iets soortgelijks geldt voor de jeugdteams. Overigens geeft de KNVB zelf ook aan, dat haar richtlijn niet als de 'waarheid' moet worden beschouwd, of als de 'botte bijl' dient te worden gehanteerd. Daarbij komt dat de KNVB geen onderscheid maakt tussen velden met en velden zonder verlichting. Ook voor velden met verlichting neemt zij aan dat een wedstrijddag tot 16.30 uur duurt. Dat is opmerkelijk, want in andere sporten (bijvoorbeeld hockey) is het gebruikelijk om op velden met verlichting minstens tot 18.00 uur door te spelen. De voetbalwereld is wat dat betreft nog vrij traditioneel. Hierin onderneemt de KNVB inmiddels stappen door te koersen op invoering van weekendvoetbal (inclusief vrijdagavond).

b. Opmerkingen bij richtlijnen KNVB inzake trainingscapaciteit

De KNVB houdt bij de berekening van de trainingscapaciteit geen rekening met trainingen op natuurgrasvelden. Dit terwijl op verschillende natuurgrasvelden alleen wedstrijden worden gespeeld en meer bespeeld kunnen en moeten worden om te zorgen dat deze velden in betere conditie blijven. Wel moet dit op verantwoorde wijze plaatsvinden. In onderstaand kopje "Natuurgrasvelden en wetruivelden toegespitst naar de kernen" gaan we hier nader op in.

c. Natuurgrasvelden en wetruivelden toegespitst naar de kernen

De KNVB gaat uit van een belastbaarheid van maximaal 400 uur (bij zoveel mogelijk gelijkmatige verdeling) per jaar per natuurgrasveld en 600 uur voor een wetruiveld (natuurgrasveld voor zowel wedstrijden als trainingen met kunstmatige bodemopbouw). Wanneer een natuurgrasveld ook voor trainingen wordt gebruikt dan wordt een bespelingscapaciteit van 250 uur voor wedstrijden en 150 uur voor trainingen aangehouden. Dit betekent wel dat een natuurgrasveld en een wetruiveld na 250 wedstrijd- en trainingsgebruik deels kaal gespeeld is en niet meer geschikt is voor wedstrijden en dus enkel voor trainingen gebruikt kan worden. De ervaring leert ook hier dat meer bespeling mogelijk is als o.a. trainingen plaatsvinden door de jongere jeugd.

- kern Dalfsen

Bijzonderheid bij de kern Dalfsen is dat één natuurgrasveld (veld E) niet voldoet aan de maten van een wedstrijdveld (5 meter te kort) en in gebruik gedeeld wordt met zwembad Gerner. Dit houdt in dat als het zwembad geopend is dit veld beschikbaar is voor het zwembad. De KNVB heeft in het verleden ontheffing gegeven voor het spelen van wedstrijden op dit veld. Dit veld is dus minder inzetbaar.

- kern Lemelerveld

Bij VV Lemelerveld is sprake van een wetravelde die voor zowel één volledig wedstrijdveld als trainingsveld is toegerekend. Dit is niet juist. Het wetravelde in Lemelerveld is door het gebruik voor trainingen niet te gebruiken voor wedstrijden. In de berekeningen moet dan ook het wetravelde alleen als trainingsveld worden opgenomen.

- kern Nieuwleusen

Bij USV speelt feitelijk hetzelfde als in Lemelerveld. Alleen wordt het wetravelde volop gebruikt voor wedstrijden en trainingen. Hiernaast wordt om wedstrijden op het wetravelde te kunnen blijven spelen, naast het 0,5 trainingsveld ook natuurgrasveld 3 volop (en feitelijk teveel) gebruikt voor trainingen en waardoor het feitelijk niet goed mogelijk is om het hele seizoen op dit veld wedstrijden te spelen. Om recht te doen aan deze situatie moet in de berekeningen dan ook het wetravelde alleen als trainingsveld worden opgenomen.

4. Conclusies op kernniveau en aanbeveling

Samengevat betekent bovenstaande het volgende:

- wedstrijdcapaciteit

Op basis van de richtlijnen van de KNVB, inclusief de daarbij gemaakte opmerkingen en rekening houdend met het feit dat SV Nieuwleusen feitelijk een tekort heeft, maar ook USV aangezien het wetravelde, qua capaciteit enkel als trainingscapaciteit moet worden gerekend, is duidelijk dat er voor wedstrijden in de kern Nieuwleusen in totaliteit een tekort van één wedstrijdveld is. Bij de overige kernen is er voldoende wedstrijdcapaciteit.

- trainingscapaciteit

Voor trainingen is er op basis van de richtlijnen van de KNVB in alle kernen voldoende capaciteit en is het in sommige gevallen krap, namelijk in de kern Nieuwleusen en met name in de kern Lemelerveld. Alle verenigingen ervaren problemen om de trainingen in te plannen. O.a. heeft dit te maken met de trainingsavonden, het aantal keren per week trainen van teams en indeling van de velden. Toch lukt het de verenigingen tot op heden de planning rond te krijgen.

Ook is het zo dat op verschillende natuurgrasvelden alleen wedstrijden worden gespeeld. Deze kunnen en mogen meer bespeeld worden om te zorgen dat deze velden in betere conditie blijven. Wel moet dit op verantwoorde wijze plaatsvinden via met name trainingen op de betreffende velden voor de (jongere) jeugd. Toegespitst op de verschillende kernen betekent dit het volgende:

- a. kern Dalfsen

Alle natuurgrasvelden, mogen naast wedstrijden, ook gebruikt worden voor trainingen.

- b. kern Lemelerveld

De twee natuurgrasvelden, mogen naast wedstrijden, ook gebruikt worden voor trainingen.

c. kern Nieuwleusen

Bij USV moet veld 3 minder belast worden met trainingen, maar mag het hoofdveld, naast wedstrijden ook gebruikt worden voor trainingen. Bij SV Nieuwleusen mogen de twee natuurgrasvelden, naast wedstrijden, ook gebruikt worden voor trainingen.

Conclusie op basis van bovenstaande m.b.t. trainingscapaciteit:

Duidelijk is dat de trainingscapaciteit in de kern Nieuwleusen en met name in de kern Lemelerveld krap is.

- aanbeveling

Op basis van bovenstaande is de aanbeveling één natuurgrasveld in de kern Nieuwleusen om te zetten in een kunstgrasveld (te gebruiken door zowel USV als SV Nieuwleusen). Duidelijk moet zijn dat dit alleen kan onder de voorwaarde dat USV en SV Nieuwleusen goede afspraken maken over de plek en het gezamenlijk gebruik van dat veld.